

**Vastauksen antaminen sosiaali- ja terveysministeriön
lausuntopyyntöön koskien valvontalain kuulemistilaisuutta
25.9.2025**

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua valvontalain toimeenpanosta.

Valvontalain tavoitteista yleisesti

Valvontalain keskeisenä tavoitteena on ollut selkeyttää ja yhtenäistää sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa, vahvistaa palvelujen laatua sekä parantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta. Lain toimeenpano on tuonut rakenteellista selkeyttä valvontakenttään ja lisännyt palveluntuottajien vastuuta laadun ja turvallisuuden varmistamisesta.

Omavalvonnan roolin korostaminen on edistänyt puutteiden varhaista tunnistamista ja ehkäisemistä.

Säätely ei kuitenkaan kaikilta osin ole pysynyt uudistuvien palvelutuotantotapojen perässä. Digitaaliset, liikkuvat ja hajautetut palvelumuodot haastavat perinteistä palveluyksikköajattelua. Säätelyä tulisi kehittää siten, että se mahdollistaa joustavammin uusien palvelumuotojen rekisteröinnin ja omavalvonnan toteuttamisen.

Rekisteröintimenettely

Palveluntuottajien rekisteröintimenettely on Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella koettu tärkeäksi osaksi omavalvonnan tietoperustaa. Käytännön toteutuksessa on kuitenkin ilmennyt haasteita, jotka ovat korostuneet erityisesti pienempien toimijoiden kohdalla. Rekisteröintimenettelyssä vaadittavat tekniset tiedot ovat monilta osin liian yksityiskohtaisia suhteessa omavalvonnan tarpeisiin. Tämä on lisännyt palveluntuottajien hallinnollista taakkaa ja hidastanut rekisteröintiprosesseja. Länsi-Uudenmaan näkökulmasta olisi tärkeää arvioida kriittisesti, mitkä tiedot ovat aidosti tarpeellisia omavalvonnan toteuttamiseksi, ja mitkä voitaisiin jättää pois tai keventää. Lisäksi hyvinvointialueen rekisteröinnin kustannusten kokonaisuutta tulee tarkastella kansallisesti. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen mittakaavassa rekisteröintikustannukset voivat muodostua merkittäviksi, sillä palveluyksiköiden ja palvelupisteiden suuri lukumäärä kasvattaa hallinnollista työmäärää. Tämä voi johtaa siihen, että todelliset kustannukset nousevat lain säätämisen yhteydessä arvioitua korkeammiksi.

Rekisterin julkinen tietopalvelu voi lisätä toiminnan avoimuutta ja edistää palveluntuottajien läpinäkyvyyttä, mutta siihen liittyy myös merkittäviä tietoturvariskejä, jotka on huomioitava erityisesti yksinyrittäjien ja pienten palveluntuottajien kohdalla. Tietojen julkisuutta tulisi rajata käyttäjäryhmäkohtaisesti ja julkaistavien tietojen tulisi olla suhteessa palveluntuottajan toiminnan laajuuteen sekä vastuuhenkilön tehtäväkuvaan ja vastuisiin. On tärkeää varmistaa, että rekisteriin sisällytettävät ja julkisesti saatavilla olevat tiedot eivät vaaranna yksityisyyden suojaa tai aiheuta kohtuuttomia riskejä henkilötietojen tai toimipaikkatietojen osalta, erityisesti silloin

kun vastuuhenkilö toimii itse palveluntuottajana tai hänen roolinsa ei ole julkisen viranhaltijavastuun kaltainen.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue esittää, että rekisteröintimenettelyä kehitetään siten, että se tukee tarkoituksenmukaista ja riskiperusteista valvontaa ilman kohtuutonta hallinnollista taakkaa. Tämä edellyttää tietosisällön keventämistä, palvelupisteen määrittelyn joustavoittamista sekä julkisten tietojen rajauksen selkeyttämistä.

Palveluyksikön määritelmä ja rekisteröinnin eriyttäminen

Palveluyksikön määrittely on osoittautunut valvontalain soveltamisessa tulkinnanvaraiseksi erityisesti suurissa organisaatioissa, joissa hallinnolliset ja toiminnalliset rakenteet eivät aina erotu selkeästi. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella nämä rakenteet on pääosin eroteltu ja kuvattu hallintosäännössä, mutta hankittujen palveluiden osalta rakenteet ovat osin epäselvät, mikä lisää omavalvonnan hallinnollista kuormitusta sekä hyvinvointialueella että palveluntuottajilla. Lisäksi Soteri-rekisterin tekninen logiikka ei kaikilta osin ole yhdenmukainen. Erityisesti palveluyksikön ja palvelupisteen määrittely on aiheuttanut epäselvyyksiä. Valvovan viranomaisen tulkinta palvelupisteestä teknisenä katuosoitteena ei ole toimiva esimerkiksi digipalveluiden tai kotiin annettavien palveluiden osalta. Tällainen määrittely ei vastaa palveluntuottamisen todellisuutta eikä tue valvonnan vaikuttavuutta.

Valvontalain mukainen rekisteröintimenettely, jossa palveluntuottaja ja palveluyksikkö rekisteröidään erikseen, on selkeyttänyt toimintaedellytysten sääntelyä. Käytännössä tämä on kuitenkin lisännyt tarvetta palveluntuottajien yksityiskohtaiselle ohjeistukselle ja tekniselle tuelle, erityisesti

pienempien toimijoiden kohdalla. Valvontalain tavoitteiden mukaisesti rekisteröinnin tulisi olla riskiperusteista ja tarkoituksenmukaista, eikä se saisi aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa.

Monilla pienillä palveluntuottajilla palveluyksikkö ja palvelupiste ovat käytännössä sama kokonaisuus – usein kyseessä on yksi osoite, jossa tuotetaan kaikki palvelut. Tällaisissa tilanteissa erillinen rekisteröinti molemmista voi tuntua keinotekoiselta ja lisätä tarpeettomasti hallinnollista työtä ilman, että se parantaa valvonnan laatua tai asiakas- ja potilasturvallisuutta.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue esittää, että valvontalakia täsmennetään siten, että mikäli palveluntuottajalla on vain yksi palvelupiste, voidaan rekisteröintimenettelyssä hyödyntää teknisiä ratkaisuja, jotka mahdollistavat palvelupisteen rekisteröintitietojen automaattisen muodostamisen palveluyksikön tietojen perusteella. Lisäksi tulisi säätää, että tällaisessa tilanteessa palveluyksikön rekisteröinnissä vaadittavat asiakirjat, kuten omavalvontasuunnitelma ja jatkuvuudenhallinnan suunnitelma, voidaan toimittaa yhtenä kokonaisuutena ilman erillistä duplikaattia. Tämä muutos olisi linjassa valvontalain tavoitteiden kanssa: se edistäisi sääntelyn tarkoituksenmukaisuutta, tukisi erityisesti pienimuotoista palvelutuotantoa ja vähentäisi hallinnollista taakkaa ilman, että asiakas- ja potilasturvallisuus vaarantuisi.

Väliaikainen lainmuutos

Hyvinvointialue suhtautuu muutokseen neutraalisti. Väliaikainen mahdollisuus aloittaa toiminta ennen rekisteröintipäätöstä on parantanut pienten toimijoiden mahdollisuuksia palvelutuotantoon. Vaikutukset asiakas- ja potilasturvallisuuteen ovat olleet vähäisiä, kunhan toiminta on

ollut läpinäkyvää ja omavalvonta asianmukaisesti toteutettu.
Soveltamisalan rajausta on ollut tarkoituksenmukainen.

Omavalvonta ja viranomaisvalvonta

Omavalvonnan vahvistaminen on ollut keskeinen osa valvontalain tavoitteiden toteuttamista, erityisesti asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Valvontalain mukaan omavalvonta on ensisijainen valvonnan muoto, ja sen avulla palveluntuottajan tulee varmistaa palvelujen laatu, turvallisuus ja lainmukaisuus. Vaikuttavimpia keinoja ovat olleet palveluyksikkökohtaiset omavalvontasuunnitelmat, säännöllinen seuranta ja raportointi, jotka perustuvat Valviran määräykseen ja lain 31 §:ään

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella omavalvonnan keskittäminen on ollut keino kohdentaa omavalvontaresursseja riskiperusteisesti, kuten valvontalaki edellyttää. Tämä on mahdollistanut omavalvonnan vaikuttavuuden parantamisen, mutta käytännön toteutuksessa on edelleen vaihtelua. Esimerkiksi epäkohtailmoitusten käsittely ja vuorovaikutteisen valvonnan toteutuminen vaihtelevat palveluntuottajien välillä, mikä heikentää valvonnan yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta

Rikosrekisteriotteen tarkistaminen ja vuokratyö

Nykyinen valvontalain sääntely ei ulotu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin, mikä on aiheuttanut epäselvyyksiä ja käytännön haasteita erityisesti tilanteissa, joissa vuokratyöntekijä toimii haavoittuvassa asiakastyössä. Valvontalain 2 §:n mukaan lakia ei sovelleta henkilöstövuokrausyrityksiin, vaikka vuokratyöntekijä työskentelee käytännössä palveluntuottajan johdon ja valvonnan alaisuudessa.

Tämä rajausta voi heikentää asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamista, koska vuokratyöntekijöiden toiminta jää osin valvonnan ulkopuolelle, eikä palveluntuottajalla ole aina selkeää velvollisuutta varmistaa vuokratyöntekijän osaamista, perehdytystä tai soveltuvuutta tehtävään. Erityisesti riskialttiissa palveluissa, kuten lastensuojelussa, vammaispalveluissa tai ikääntyneiden hoidossa, tämä voi muodostaa merkittävän turvallisuusvajeen.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue esittää, että valvontalakia täsmennetään siten, että palveluntuottajalla olisi selkeä vastuu myös vuokratyöntekijöiden toiminnan valvonnasta ja turvallisuuden varmistamisesta. Lisäksi tulisi arvioida, missä määrin henkilöstövuokrausyritysten toiminta tulisi sisällyttää valvonnan piiriin, erityisesti silloin kun ne käytännössä osallistuvat sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamiseen.

Muut huomiot

Valvontalaki on vahvistanut omavalvonnan asemaa ja edistänyt yhdenvertaista, ennakoivaa valvontaa sosiaali- ja terveystalveluissa. Lain toimeenpano on kuitenkin osoittanut kehittämistarpeita erityisesti digitalisaation, monimuotoisten palvelurakenteiden ja tietoturvan osalta. Lisäksi valvonnan ja omavalvonnan välinen työnjako sekä tiedonvaihto kaipaavat selkeytystä, jotta valvontalain tavoitteet asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamisesta toteutuvat johdonmukaisesti ja vaikuttavasti.